

Tillgängliga och öppna medier

Funktionsrätt Sveriges vison

Ett samhälle för alla är ett samhälle där all är delaktiga på lika villkor och möts med respekt, oavsett funktionsförmåga. Ett samhälle som tar tillvara människors olikheter är ett rikt samhälle.

I detta samhälle har alla full tillgång till mediernas utbud. Att medverka i medier och själv vara med och producera, är lika självklart för personer med funktionsnedsättning som för andra. Detta är en demokratisk fråga. Mediebilden av personer med funktionsnedsättning är nyanserad och fri från schablonbilder som offer eller hjälte. Med medier menar vi produkter och tjänster som kommunicerar med allmänheten via tidningar, radio, tv, Internet och andra plattformar.

Funktionsrätt Sveriges medlemsförbund har på ordförandemötet den 2 december 2009 enats om denna plattform, som ligger till grund för vårt fortsatta intressepolitiska arbete kring mediepolitik. Plattformen är reviderad i februari 2015.

Utgångspunkter

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning - paragraf 8 Ökad medvetenhet

Konventionsstaterna åtar sig i punkt 1 att vidta omedelbara, effektiva och ändamålsenliga åtgärder, samt i paragraf 2 att uppmuntra massmedier till att framställa personer med funktionsnedsättning på ett sätt som främjar delaktighet i samhället.

Även §9 om tillgänglighet, §21 om yttrandefrihet och §30 om deltagande i kulturliv rör medier liksom FN:s allmänna kommentar nr 2 till konventionen.

Svenska grundlagen

Regeringsformen garanterar frihet att i tal, skrift eller bild meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor.

Yttrandefrihetsgrundlagen, YGL syftar till att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. Enligt ändring i YGL finns möjlighet att ställa krav på tillgänglighet i TV genom föreskrift. Det gäller inte beställ-tv, det vill säga så kallade playkanaler.

EU:s direktiv för audiovisuella medietjänster, AV-direktivet

Artikel 3c: Medlemsstaterna ska uppmuntra medietjänstleverantörerna inom den egna jurisdiktionen att se till att deras tjänster successivt görs tillgängliga för syn- och hörselskadade personer.

Radio- och tv-lagen

I lagen står det att tv och radio ska präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde. Myndigheten för radio och tv ställer krav på tillgänglighet i enlighet med EU:s AV-direktiv och har möjlighet till vite med årlig uppföljning.

Sändningstillstånd för Sveriges Television AB

Krav på spegling av variation i befolkning i paragraf 6. Krav på tillgänglighet och dialog med berörda grupper i paragraf 11, samt i särskilt regeringsbeslut.

Etiska regler för press radio och TV

Respekt för personlig integritet omfattar bland annat att vissa egenskaper kopplade till diskrimineringsgrunder inte ska framhävas om de saknar betydelse och är missaktande. Funktionsnedsättning omnämns inte.

Så här ser det ut idag

Var femte svensk i vuxen ålder uppger sig ha en funktionsnedsättning. Det avspeglas inte i medierna, varken i innehåll eller i personalsammansättning. Trots skärpning av krav på tillgängliga medier är det fortfarande långt kvar till att alla kan ta del av innehåll vilket inskränker yttrandefrihet och delaktighet.

Bristande tillgänglighet

Idag finns en informationsklyfta i samhället. Det saknas ännu svenska lagar som garanterar tillgänglighet till exempel till webb-tv och offentliga webbplatser.

Mediebilden är normskapande

Medierna, inte minst tv, är vår tids största normskapare och förmedlare av kunskap om andra människor. Mediebilden påverkar våra uppfattningar om varandra och oss själva.

Passiv, hjälplös, vårdberoende

Svensk och internationell forskning visar att personer med

funktionsnedsättning sällan finns med i medier. I en studie om nyhetsinslag beskrivs personer som passiva, hjälplösa eller vårdberoende, om de finns med. En annan vanlig felaktig koppling i nyhetsinslag, är den mellan psykisk funktionsnedsättning och våld.

Antingen offer eller hjälte

Medierna använder sig av berättartekniker där personer med funktionsnedsättning ofta kopplas till bestämda roller som offer eller hjälte vilket förstärker fördomar. Konsekvensen blir att människor med funktionsnedsättning sällan deltar i det offentliga samtalet och självbilden påverkas negativt.

Så här vill vi ha det

Enligt Konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska staten uppmuntra medierna till mer nyanserade skildringar av människor med funktionsnedsättning och främja delaktighet i samhället. Medier ska vara tillgängliga. Konventionen ställer krav på åtgärder för att personer med funktionsnedsättningar ska utveckla sin kreativa och intellektuella potential för sitt eget och samhällets bästa.

Full tillgänglighet

- Ökad kvantitet och utvecklad kvalitet i tillgänglighetstjänster.
- Utveckling av verktyg för att publicera tillgängliga digitala medier.
- Lagstiftning som skapar förutsättningar så att alla kan ta del av, och medverka i mediasamhället, oavsett funktionsnedsättning.
- Att tillgänglighetsaspekter är med från början i utveckling av video- och mobiltelefoni, internet och andra nya sätt att kommunicera med en bred publik.

Bättre spegling i medier

- Ökade insatser för att personer med funktionsnedsättning själva ska medverka i och producera medier, för att mediebilderna ska spegla befolkningen.
- Rekrytering av fler människor med funktionsnedsättning till mediebranschen. När människor med olika funktionsförmågor arbetar tillsammans kan insikten om allas lika värde bli verklighet

Starkt public service

- Oberoende public service som har förutsättningar att leva upp till sitt uppdrag att spegla hela befolkningen.

- Ett public service som i sin folkbildande roll samarbetar med intresseorganisationer.
- En konstruktiv och transparent dialog mellan medieföretag och publik om innehåll, rekrytering och utveckling av tillgänglighet.

Oberoende mediegranskning

- Mediers självgranskning ska kompletteras med oberoende granskning av forskare kring mediebilderna och tillsyn av tillgänglighetskrav där vite används vid behov
- Användare ska alltid involveras i samband med kvalitetsgranskning av tillgänglighet och användbarhet.
- Systemet för offentlig mediegranskning ska vara transparent, lätt tillgängligt och väl känt bland alla.
- Dialog med funktionshinderrörelsen behövs vid översyn av mediegranskning och medieetik.

Medveten mediepolitik

- Framtidens mediepolitik ska inkludera perspektiv från personer med funktionsnedsättning särskilt personer som inte hörs och syns i det offentliga samtalet.

Funktionsrätt Sverige

Landsvägen 50 A Box 1386, 172 27 Sundbyberg Tel 08-546 404 00

www.funktionsratt.se